herpy

WĘŻE

Boa piaskowa kenijska

Eryx colubrinus

Eryx colubrinus to niewielki, masywnie zbudowany boa z suchych obszarów Afryki Wschodniej, który większość czasu spędza zakopany w piasku, wystawiając nad powierzchnię jedynie skierowane ku górze oczy. Jest spokojny, nie potrzebuje dużo miejsca i może dożyć 20-30 lat, dlatego to dobry wybór dla osoby, która chce mieć swojego pierwszego węża.

Rodzina: Boidae Nazwa angielska: Kenyan Sand Boa Dawna nazwa: *Gongylophis colubrinus; Eryx thebaicus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**40-65 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-30 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**33-35 °C**
Temperatura w nocy	**22-25 °C**
Wilgotność	**20-40%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Wielkość miotu	**10-20 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**120-180 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Eryx colubrinus to niewielki, gruby, niemal robakowaty boa o gładkich, błyszczących łuskach, małej głowie i powiększonej tarczce rostralnej, która podczas kopania działa jak ostrze łopaty. Oczy są małe, osadzone wysoko na głowie i skierowane skośnie ku górze, a źrenica jest pionowa. Ogon jest krótki i tępo zakończony, pokryty większymi i bardziej szorstkimi łuskami niż reszta ciała. Kolor podstawowy jest szary, żółty lub pomarańczowy z ciemniejszymi plamami, a brzuch biały, kremowy lub lekko różowawy.

To jeden z najmniejszych boa spotykanych w hodowli. Samice osiągają 55-65 cm, a w rzadkich przypadkach około 90 cm. Samce są mniejsze i smuklejsze i rzadko przekraczają 50 cm. Nowo narodzone młode mierzą 20-25 cm. Obie płcie są masywnie zbudowane w stosunku do długości.

Gatunek bywał opisywany pod kilkoma nazwami rodzajowymi, zwłaszcza jako *Gongylophis colubrinus*, a w starszej literaturze także jako *Eryx thebaicus*. Forma wschodnioafrykańska była opisana jako podgatunek *E. c. loveridgei*, ale często nie jest uznawana, ponieważ cechy rozpoznawcze przechodzą w siebie stopniowo. Kwestia ta nie jest do końca rozstrzygnięta. W

handlu dostępnych jest wiele odmian barwnych, np. albino, anerythristic, snow, paradox i stripe. Opieka nad wszystkimi jest taka sama.

To spokojny i odporny wąż, który rzadko gryzie i zwykle dobrze znosi branie na ręce. Jest drapieżnikiem polującym z zasadzki i błyskawicznie atakuje wszystko, co porusza się nad jego kryjówką w piasku. Dlatego ważne jest, aby prawidłowo go podnosić (zob. Zachowanie).

Występowanie i środowisko

Eryx colubrinus występuje w Afryce Północno-Wschodniej i Wschodniej. Zasięg obejmuje obszar od Egiptu i Sudanu przez Sudan Południowy, Etiopię i Erytreę po Somalię, Kenię i północno-wschodnią Tanzanię. Istnieją niepotwierdzone doniesienia z Czadu, Nigru i Jemenu. W Tanzanii gatunek występuje m.in. w okolicach Kahe i w pobliżu Ruahy. Gatunek opisano z Egiptu, natomiast formę *E. c. loveridgei* opisano z Mbunyuni w Kenii. Nie występuje w Libii.

Zwierzęta w handlu pochodzą w zdecydowanej większości z hodowli.

> **Naturalny zasięg:** Egipt, Sudan, Sudan Południowy, Etiopia, Erytrea, Kenia, Tanzania i Somalia.

ŚRODOWISKO

Eryx colubrinus zamieszkuje suche i półsuche tereny z piaszczystą lub luźną glebą, rozproszoną roślinnością krzewiastą i wyschniętymi korytami rzek. Jest gatunkiem naziemnym i ryjącym, który przez większą część dnia leży zakopany lub ukryty w norach i gniazdach gryzoni, skąd czatuje na ofiary. Najbardziej aktywny jest nocą i o zmierzchu, ale bywa nieregularnie aktywny także w dzień, gdy wychodzi, by się wygrzewać lub polować. Wspina się tylko sporadycznie.

Klimat jest gorący i suchy. Ofiarami są małe ssaki, jaszczurki i ptaki, na które wąż napada ze swojej kryjówki. Gdy temperatura jest wysoka, zagrzebuje się głębiej w piasek, gdzie jest chłodniej i wilgotniej.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły *Eryx colubrinus* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość), najlepiej 90 × 45 × 45 cm. Samice większe od przeciętnej powinny dostać więcej niż minimum. Gatunek potrzebuje mniej miejsca niż większość węży, ponieważ przez większość czasu odpoczywa, ale musi być miejsce na wyraźny gradient temperatury.

Najważniejsze jest podłoże: piasek lub piaszczysta ziemia w warstwie co najmniej 8-10 cm, aby wąż mógł się zakopać. Sprawdza się mieszanka ok. 60 % ziemi bez dodatków i 40 % piasku do piaskownic, podobnie jak czysty piasek terrarystyczny. Gatunek można też trzymać i rozmnażać na wiórach osikowych, włóknie kokosowym i papierze gazetowym, ale najchętniej kopie w piasku. Unikaj żwiru, kolb kukurydzy i drewna cedrowego. Ciężkie kamienie nie mogą leżeć luzem, ponieważ wąż podkopuje się pod nie, a one mogą się osunąć i go zranić. Kryjówki i kamienie muszą więc być zamocowane lub stać bezpośrednio na dnie terrarium.

Umieść dwie kryjówki, jedną w ciepłej, a drugą w chłodnej części, na tyle małe, by wąż ciasno się w nich mieścił. Mogą być z korka, ceramiki lub plastiku. Wystrój powinien być prosty i solidny, bo gatunek przekopuje wszystko. Gałęzie nie są potrzebne, ponieważ wąż rzadko się wspina.

Pokrywa musi być całkowicie szczelna i zamykana. Nawet mały *E. colubrinus* potrafi zepchnąć lekką pokrywę. Odchody i moczany usuwaj codziennie, a podłoże wymieniaj w całości co trzy-cztery miesiące.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Eryx colubrinus dobrze znosi suche, ciepłe warunki. Terrarium musi mieć ciepłą i chłodną strefę. Powierzchnia pod źródłem ciepła powinna mieć 33-35 °C, a chłodna strona 26-28 °C. Nocą temperatura może spaść do 22-25 °C. Ciepło najlepiej zapewnić za pomocą jednej lub dwóch żarówek punktowych lub halogenowych nad terrarium, ewentualnie uzupełnionych matą grzewczą pod jednym końcem, zawsze sterowanych termostatem. Połóż płaski kamień na kryjówce pod źródłem ciepła, aby wąż mógł leżeć zarówno w cieple, jak i pod kamieniem.

Temperaturę powierzchni mierz termometrem na podczerwień, a temperaturę powietrza w obu strefach termometrem cyfrowym. Jeśli jest za ciepło, źródło ciepła powinno mieć mniejszą moc; jeśli za chłodno, większą. Żarówki wyłącza się na noc.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Eryx colubrinus żyje w suchym klimacie, a terrarium przez większość czasu powinno być suche. Wilgotność powietrza najlepiej utrzymywać na poziomie około 20-40 %; wartość ta jest szacunkiem na podstawie siedliska. Higrometr pokaże, czy w terrarium nie robi się zbyt wilgotno.

W chłodnej części postaw ciężką, stabilną miskę z wodą z ceramiki. Lekka plastikowa miska przewraca się i moczy piasek. Wodę wymieniaj codziennie, a miskę szoruj raz w tygodniu. W czasie linienia powietrze powinno być wilgotniejsze: lekko zrosz podłoże albo umieść w chłodnej części kryjówkę z lekko wilgotnym torfowcem lub włóknem kokosowym. Po linieniu podłoże ponownie się osusza. Stale wilgotne podłoże może prowadzić do grzybic i problemów ze skórą.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Eryx colubrinus jest najbardziej aktywny o zmierzchu i nocą i może żyć bez UVB, ale zalecana jest słaba świetlówka UVB, ponieważ wspiera rytm dobowy i pokrywa zapotrzebowanie na witaminę D3. Użyj słabej świetlówki T5 dla gatunków cieniolubnych lub świetlówki T5 HO 5-6 % o długości mniej więcej połowy terrarium, nad ciepłą strefą, i celuj w indeks UV 2-3 w miejscu wygrzewania. Przy świetlówce T5 HO 5-6 % nad siatką odległość od węża wynosi ok. 25-30 cm, bez siatki ok. 35-40 cm; najlepiej zmierz to miernikiem UV. Wąż musi zawsze mieć możliwość schowania się w piasku lub w kryjówce.

Światło pali się 12 godzin na dobę przez cały rok, sterowane wyłącznikiem czasowym.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Eryx colubrinus jest mięsożerny i zjada całe ofiary. Podstawą diety są myszy: dorosłe samice mogą zjeść dużą dorosłą mysz, dorosłe samce dużą skoczkę (hopper). Młode zaczynają od oseska myszy i na początku często wolą żywe ofiary, ale prawie wszystkie przechodzą na rozmrożony pokarm w miarę wzrostu. Najlepiej podawaj mrożone i rozmrożone ofiary, a nie żywe, ponieważ ofiara może ugryźć i zranić węża. Rozmrażaj ofiarę w woreczku w ciepłej wodzie do około 32 °C i podawaj ją długą pęsetą z miękką końcówką, aby wąż nie złapał za palce.

Młode karmi się co 1-2 tygodnie, a dorosłe co 2-4 tygodnie. Samice hodowlane mogą potrzebować częstszego karmienia, nawet raz w tygodniu, natomiast samce zazwyczaj jedzą mniej niż samice. Ofiara powinna być mniej więcej tak szeroka jak wąż w najszerszym miejscu; podawaj jedną lub dwie ofiary na karmienie. Regularnie waż węża i dostosowuj karmienie tak, by utrzymywał wagę. Urozmaicenie utrzymuje węża w zdrowiu i sprawia, że jest mniej wybredny: małe szczury, młode chomiki i myszoskoczki, pisklęta przepiórek, kurczęta i jaszczurki mogą zastępować myszy.

Węże w trakcie linienia często chwytają ofiarę i ją wypuszczają, więc pomiń karmienie, gdy oczy są niebieskawe. Samce mogą pościć przez kilka miesięcy w okresie godowym; to normalne. Suplementacja nie jest bezwzględnie konieczna, ale lekkie oprószenie ofiary wapniem i multiwitaminą od czasu do czasu zapobiega niedoborom. Jeśli wąż nie bierze ofiary z pęsety, połóż ją na małym talerzyku, aby nie przykleił się do niej piasek.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Eryx colubrinus jest spokojny i rzadko gryzie. Daj nowym zwierzętom dwa tygodnie na aklimatyzację i zacznij brać je na ręce dopiero wtedy, gdy regularnie jedzą. Pierwsze sesje niech trwają najwyżej 5 minut; pozwól wężowi wpełznąć na dłoń i podpieraj ciało jak najbardziej. Podnoś go za środek ciała, nigdy od góry za przednią jedną trzecią, ponieważ może uznać dłoń za ofiarę i zaatakować. Zanim go podniesiesz, dotknij go lekko tekturową rolką, aby wiedział, że to nie karmienie.

Ugryzienie powoduje jedynie drobne zadrapania, ale jest nieprzyjemne zarówno dla ciebie, jak i dla węża. Po kontakcie z wężem umyj ręce.

Gatunek nie jest towarzyski i najlepiej czuje się sam. Samców nigdy nie wolno trzymać razem, ponieważ mogą walczyć. Samca z samicą lub dwie samice można trzymać razem, ale trzeba je karmić osobno. Gatunek kopie i często znika w podłożu, więc wąż, którego nie widzisz, rzadko jest wężem, który uciekł.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są mniejsze i smuklejsze od samic. Płeć najpewniej określa się sondowaniem, które powinien wykonywać tylko doświadczony hodowca lub weterynarz. Samice muszą być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim zostaną wykorzystane do rozrodu. Dokładne granice wieku i wielkości przy osiąganiu dojrzałości płciowej nie są udokumentowane.

GODY I KOPULACJA

W niewoli kopulacja odbywa się zwykle od listopada do kwietnia. Wpuść samca do samicy, do jej terrarium, i zostaw je razem na kilka dni lub do czasu zaobserwowania kopulacji. Samiec często pości w okresie godowym. Przed kopulacją i po niej karm samicę obficie, aby miała rezerwy na ciążę.

Samca wyjmuje się, gdy samica jest w ciąży, i nie powinien być w terrarium podczas porodu.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Eryx colubrinus rodzi żywe młode i nie składa jaj. Ciąża trwa prawdopodobnie 4-6 miesięcy; wartość ta jest szacunkiem na podstawie terminów kopulacji i porodu. Młode rodzą się od wiosny do późnego lata, średnio 10-20 w miocie.

Ciężarna samica potrzebuje spokoju, stałego dostępu do ciepła i wody, a pokarm należy jej regularnie oferować. Wiele samic je mniej w ostatnich tygodniach. Po porodzie samica potrzebuje spokoju, a pokarm oferuje się jej ponownie po tygodniu lub dwóch.

INKUBACJA

Inkubacji nie ma, ponieważ młode rodzą się żywe i są samodzielne od pierwszego dnia. Ciężarna samica powinna mieć taki sam gradient jak zwykle, z ciepłą strefą 33-35 °C, aby mogła regulować swoją temperaturę, a zarodki rozwijały się równomiernie. Jeśli przez dłuższy czas jest jej za zimno, może to skutkować słabymi lub martwo urodzonymi młodymi.

Poród odbywa się w terrarium, a samica w miarę jego zbliżania się często się zakopuje. Usuwaj martwe młode i błony płodowe, gdy tylko je zauważysz, i zapewnij w terrarium spokój do zakończenia porodu.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mierzą przy narodzinach 20-25 cm. Oddziel je od samicy wkrótce po porodzie i trzymaj pojedynczo w małych pojemnikach z ciepłą i chłodną strefą, 2-3 cm piasku lub ręcznikiem papierowym jako podłożem, małą kryjówką i płaską miską z wodą. Pojemniki muszą być całkowicie szczelne i mieć pokrywy z otworami wentylacyjnymi, ponieważ młode są bardzo małe. Pierwsze linienie następuje po tygodniu-dwóch, a młode zwykle zaczynają jeść dopiero po nim.

Zacznij od oseska myszy. Wiele młodych na początku przyjmuje tylko żywe oseski, ale większość przechodzi na rozmrożony pokarm, gdy podrośnie. Rozmrożone oseski podaje się na pęsecie. Karm co 1-2 tygodnie i zwiększaj wielkość ofiar wraz ze wzrostem. Trzymaj młode osobno, aby się nawzajem nie gryzły i abyś widział, ile je każde z nich.

Zdrowie i częste błędy

Eryx colubrinus jest odporny, a większość problemów wynika z błędów w opiece. Typowe błędy to:

- Stale wilgotne podłoże, które powoduje infekcje skóry i pęcherze na brzuchu. Można ich uniknąć, utrzymując podłoże suche i nawilżając je tylko podczas linienia.
- Zbyt niska temperatura, która powoduje słabe trawienie i wymioty. Zawsze mierz temperaturę powierzchni termometrem na podczerwień.
- Resztki wylinki, zwłaszcza na końcu ogona i wokół oczu, po linieniu w zbyt suchym terrarium. Podczas następnego linienia zapewnij wilgotną kryjówkę, a resztki zmiękcz letnią wodą.
- Urazy od ciężkich kamieni, które osunęły się, gdy wąż kopał. Zamocuj wszystko, co ciężkie.
- Otyłość u zwierząt karmionych zbyt często. Dorosłym zwierzętom poza rozrodem wystarczy jedna ofiara co 2-4 tygodnie.
- Roztocza, widoczne jako małe kropki na wężu i wokół niego oraz w kryjówkach. Trzeba je zwalczyć, a terrarium dokładnie wyczyścić.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, jędrne ciało i chętnie je. Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli wąż traci na wadze, odmawia jedzenia poza normalnym postem, oddycha z otwartym pyskiem lub ze świstem albo jeśli poród się przedłuża.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.